

4/2023,
iyul-
avgust
(№ 00066)

STRATEGIK MENEJMENT YONDASHUVLARI ASOSIDA OLIY TA'LIM TIZIMINING BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

Qahhorov Otabek Siddiqovich

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining Kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar instituti ilmiy ishlar, innovatsiyalar va xalqaro aloqalar bo'yicha direktor o'rinbosari, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor otabek_kakhkhorov@mail.ru

Muxtarov Shavkat Kadirovich

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasida tayanch doktoranti (PhD)
muxtarov.sh67@gmail.com

DOI: https://doi.org/10.55439/EIT/vol11_iss4/a15

Annotatsiya

Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimini strategik boshqarishning nazariy jihatlari, shu jumladan, ushbu sohada qo'llaniladigan asosiy tushuncha va usullar tahlili ko'rib chiqiladi. Muallif strategik rejalashtirish, samaradorlikni baholash va o'zgarishlarni boshqarish kabi oliy ta'limni boshqarishning turli yondashuvlarini batafsil tavsiflaydi. Bundan tashqari, maqolada oliy ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb tendentsiyalar va muammolar haqida umumiy ma'lumot berilgan, shuningdek, strategik boshqaruvni o'zgaruvchan sharoitlarga moslashtirish zarurati muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim menejmentlari uchun ham, oliy ta'limda strategik menejment muammolari bilan qiziquvchi tadqiqotchilar uchun ham foydali bo'lishi mumkin. Maqolaning maqsadi oliy ta'lim tizimida strategik menejmentni amaliy qo'llashning nazariy asoslarini taqdim etish va ta'lim muassasalarining samarali rivojlanishini ta'minlashdan iborat.

Kalit so'zlar. strategik menejment, malakali, iqtisodiy rivojlanish, muhokama, konsepsiya, strategiya, amalga oshirish, boshqaruv tuzilmalari, oliy ta'lim tizimi, raqobatbardoshlik, uzoq muddatli istiqbol.

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ УПРАВЛЕНИЯ

Каххоров Отабек Сиддиқович,

Заместитель директора Института повышения квалификации и статистических исследований Агентства статистики при Президенте Республики Узбекистан, доктор экономических наук (DSc), профессор

Мухтаров Шавкат Кадырович

докторант (PhD) кафедры Экономики Бухарского государственного университета

Аннотация

В данной статье рассматриваются теоретические аспекты стратегического управления системой высшего образования, включая анализ основных концепций и методов, используемых в этой сфере. Автор подробно описывает различные подходы к управлению высшим образованием, такие как стратегическое планирование, оценка эффективности и управление изменениями. Кроме того, в статье представлен обзор современных тенденций и проблем, стоящих перед системой высшего образования, а также необходимость адаптации стратегического управления к изменяющимся условиям. Результаты исследования могут быть полезны как руководителям высшего образования, так и исследователям, интересующимся вопросами стратегического управления в высшем образовании. Цель статьи - представить теоретические основы практического применения стратегического управления в системе высшего образования и обеспечить эффективное развитие образовательных учреждений.

Ключевые слова: стратегическое управление, кадры, экономическое развитие, обсуждение, концепция, стратегия, реализация, структуры управления, система высшего образования, конкурентоспособность, долгосрочная перспектива.

INCREASING THE EFFICIENCY OF HIGHER EDUCATION SYSTEM MANAGEMENT ON THE BASIS OF STRATEGIC MANAGEMENT APPROACHES

Kakhkhorov Otabek Siddikovich,

Deputy director of the Institute for Staff Advanced Training and Statistical Research Statistics Agency under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of economics (DSc), professor

Mukhtarov Shavkat Kadyrovich

Basis doctorant (PhD) of the department of Economics Bukhara State University

Abstract

This article examines the theoretical aspects of the strategic management of the higher education system, including an analysis of the main concepts and methods used in this area. The authors describe in detail various approaches to the management of higher education, such as strategic planning, performance evaluation and change management. In addition, the article provides an overview of current trends and challenges facing the higher education system, as well as a discussion of the need to adapt strategic management to changing conditions. The results of the study can be useful both for higher education managers and for researchers who are interested in the problems of strategic management in higher education. The purpose of the article is to present a theoretical basis for the practical application of strategic management in the higher education system and ensure the effective development of educational institutions.

Key words: strategic management, qualified, economic development, discussion, concept, strategy, implementation, management structures, higher education system, competitiveness, long-term perspective.

KIRISH

Zamonaviy dunyoda oliy ta'lim tizimida malakali kadrlarni shakllantirish va iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Mehnat bozorining tez o'zgarib turadigan talablari va raqobat sharoitlari tufayli oliy ta'lim tizimini samarali strategik boshqarish tobora dolzarb va zarur bo'lib bormoqda. Hozirgi kunda butun dunyo bo'ylab ko'plab ta'lim muassasalari o'z ishlarida strategik boshqaruvdan faol foydalanmoqdalar, ammo

maqsadlarga erishish uchun tegishli texnika va vositalar mavzusida munozaralar olib borilmoqda[2]. Keyinchalik, oliy ta’lim tizimini strategik boshqarishning nazariy asoslari ko’rib chiqiladi, oliy ta’lim tizimini boshqarish tushunchalari va yondashuvlari tahlil qilinadi va uning oldida turgan qiyinchiliklar va tendentsiyalar muhokama qilinadi[1].

Strategik menejment (strategik menejment) - uzoq muddatli maqsadlar va harakatlarga yo’naltirilgan boshqaruv funktsiyasi, shuningdek, shaxs yoki shaxslar guruhining raqobatchilariga nisbatan hayotiyliigi va kuchini yaxshilash bo’yiicha uzoq muddatli chora-tadbirlar va yondashuvlar to’plamidan iboratdir.

Strategiyani shakllantirish - bu harakatlar usuli va uning aniq vositalari menejmentning yadrosi va yaxshi boshqaruvning muhim belgisidir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Boshqaruv sohasida strategik menejment resurslarni hisobga olish va tashkilot faoliyat yuritadigan ichki va tashqi muhitni baholash asosida tashkilotning yuqori rahbariyati tomonidan egalari nomidan amalga oshiriladigan asosiy maqsad va tashabbuslarni shakllantirish va amalga oshirishni o’z ichiga oladi.

Tashkilotni boshqarish kontekstida strategik boshqaruv tushunchasi yuqori darajadagi boshqaruv va joriy boshqaruv o’rtasidagi farqni aks ettirish uchun 1960-1970 yillar oralig’ida joriy qilingan. 1965-yilda Igor Ansoff uzoq muddatli rejalashtirishning avvalgi usullarini shubha ostiga qo’ydi va strategik rejalashtirish modelini taklif qildi. Garchi ko’plab mualliflar strategik menejmentni yangi fan sifatida yaratishga hissa qo’shgan bo’lsalarda, kashshoflar qatoriga Alfred Chandler (ingl. Alfred D. Chandler, Jr.), Filip Zeltsnik (ingl. Philip Selcnik), Igor Ansoff va Piter Druker tomonidan ishlab chiqilgan [3].

Strategiyaning beshta elementi (Mintzbergga ko’ra, "besh P") — reja, pozitsiya, qabul qilish, "harakatlar namunasi", istiqbol.

Strategik menejmentning asosiy bosqichlari:

- * biznes sohasini aniqlash va tashkilotning maqsadini ishlab chiqish,
- * maqsadni xususiy uzoq muddatli va qisqa muddatli faoliyat maqsadlariga aylantirish,
- * faoliyat maqsadlariga erishish strategiyasini aniqlash,
- * strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish,
- * faoliyatni baholash, vaziyatni kuzatish va tuzatuvchi ta’sirlarni kiritish.

Ansoffning fikriga ko’ra, o’zgaruvchan sharoitda strategik menejmentda tashkilotning potentsial imkoniyatlari — funktsional salohiyat va umumiy rahbariyatning potentsialini aniqlash va rivojlantirish alohida ahamiyatga ega.

Strategik menejment tahlil bilan chambarchas bog’liq bo’lib, uning asosida qisqa va uzoq muddatli istiqbolda muhim qarorlar qabul qilinadi. Tahlil alohida tadqiqot ob’ektlarini ham, umumiy vaziyatni ham ajratish va o’rganishni o’z ichiga oladi. Ammo tahlildan foydalanganda strategiya batafsil reja yoki ko’rsatmalar to’plami emas, balki umumiy tushunchadir. U barcha qarorlar va maqsadlarni muvofiqlashtirishni ta’minlaydi va shaxs yoki tashkilotning harakatlariga yo’nalish beradi. Strategik menejmentning asosiy vazifasi bozordagi mavjud vaziyatni hisobga olgan holda maqsadlarga erishish uchun asosiy resurslarni aniqlash, shuningdek uni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun tegishli tizimni yaratishdir[7].

Oliy o‘quv yurtlarining rivojlanishi strategik boshqaruv tamoyillarini amalga oshirish asosida amalga oshirilishi kerak, uning davomida muassasa faoliyati missiyasi shakllantiriladi, strategik dastur (strategiya) ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi, strategik vazifalar hal qilinadi. Oliy o‘quv yurtlarining tashkiliy modeliga strategik boshqaruv tamoyillarini joriy etish ob‘ektiv zaruratdir. Oliy ta‘lim iqtisodiy faoliyat turi sifatida ta‘lim va tegishli xizmatlarni ko‘rsatadigan oliy o‘quv yurtlari tomonidan taqdim etiladi. Binobarin, oliy o‘quv yurtlari ob‘ektiv bozor qonunlari bilan qamrab olingan ta‘lim xizmatlari bozorining sub‘ektlari hisoblanadi[8].

Zamonaviy iqtisodiy fanlarda iqtisodiy munosabatlarning o‘ziga xos sub‘ekti sifatida tashkilotning yagona nazariyasi yoki kontsepsiyasi hali mavjud emas. Ba‘zi tadqiqotchilar “tashkilot” atamasi frantsuzcha “tashkilot” so‘zidan kelib chiqqan deb hisoblashadi, boshqalari “tashkilot” so‘zi yunoncha “pr̄avov” – “asbob” dan kelib chiqqan deb yozadilar, bu “ma‘lum bir maqsadga erishish uchun resurslarni maqsadli birlashtirish” degan ma‘noni anglatadi[9]. Qoida tariqasida, “tashkilot” atamasi o‘ziga vazifalarni belgilaydigan va ma‘lum bir jamoaviy maqsadga erishish uchun ularni amalga oshiradigan ijtimoiy guruhni aniqlash uchun ishlatiladi [10].

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur maqolada xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarning oliy ta‘lim muassasalarida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asarlar o‘rganilgan. Shuningdek, oliy ta‘lim tizimida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning strategik boshqaruv mexanizmini ifodalovchi ma‘lumotlar tahlilida statistik guruhlash, solishtirma tahlil, tanlanma kuzatuv, adabiyotlar qiyosiy tahlili, mantiqiy va tarkibiy tahlil qilish, turli umumlashtiruvchi ko‘rsatkichlar va qiyosiy taqqoslash usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar

Zamonaviy dunyoda oliy ta‘lim tizimi mamlakat taraqqiyotida, yuqori malakali kadrlar va ilmiy tadqiqotlarni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekistonda ham oliy ta‘lim tizimi ijtimoiy rivojlanishning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Global iqtisodiy integratsiyaning rivojlanishi va ta‘lim sohasidagi raqobatning kuchayishi bilan oliy ta‘lim tizimini samarali strategik boshqarish tobora dolzarb va zarur bo‘lib bormoqda[4].

Oliy ta‘lim tizimini strategik manba sifatida ko‘rib chiqish, birinchi navbatda, universitetlar bilimlarni ishlab chiqarish va uzatish instituti ekanligiga asoslanadi, bu yangi texnologik tizimga o‘tish sharoitida ayniqsa muhimdir. Ishlab chiqaruvchi kuchlar tarkibida inson kapitalining ustun mavqei bilan tavsiflanadi. YaIM tarkibi xizmatlarning yuqori ulushi, yuqori texnologiyali ishlab chiqarish, bilimlarni yaratish, ulardan foydalanish, tarqatish va saqlash infratuzilmasini rivojlantirishning yuqori darajasi, fan, ta‘lim va biznesning integratsiyasidan iborat [12].

O‘zbekistonda oliy ta‘lim tizimini boshqarishning strategik usullarini qo‘llash ta‘limni rivojlantirish va o‘quv jarayonlarini modernizatsiya qilish bo‘yicha davlat strategiyasini amalga oshirish bilan bog‘liq o‘ziga xos xususiyatga ega. Asosiy vazifalardan biri mehnat bozori talablariga va global muammolarga javob beradigan sifatli ta‘limni ta‘minlashdir.

Dastlab, O‘zbekiston oliy ta‘lim tizimida strategik boshqaruvni qo‘llashda aniq maqsad va vazifalarni belgilash muhim masala hisoblanadi[3]. Strategiyani qo‘llash muassasalarga o‘z resurslarini yanada samarali boshqarish, ta‘lim sifatini oshirish va talabalar va ish beruvchilarning ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi. Muayyan

strategiyani yaratish, shuningdek, universitetlarga to‘g‘ri rejalarni ishlab chiqishda, kadrlar tarkibini rejalashtirishda, boshqaruv tuzilmalarini va moliyaviy rejalashtirishni rivojlantirishda yordam beradi[13].

O‘zbekiston oliy ta‘lim tizimida samarali strategik boshqaruvning muhim elementi institutsionalizatsiya hisoblanadi. Institutsionalizatsiya umumiy infratuzilmani yaratishni, standartlar va ko‘rsatmalarni amalga oshirishni, umuman strategiyani ilgari surish uchun tashkiliy tuzilma samaradorligini oshirishga qaratilgan bir qator tadbirlarni o‘z ichiga oladi. O‘zbekistonda davlat ta‘lim muassasalari uchun umumdavlat standartlariga javob beradigan standartlarni tartibga soladi. Institutsionalizatsiya, shuningdek, ta‘lim muassasalari va mehnat bozori o‘rtasidagi o‘zaro aloqalarni hamda xalqaro hamkorlik imkoniyatlarini yaratishni o‘z ichiga oladi [14].

Boshqa tomondan, o‘zgarishlarni samarali boshqarish O‘zbekiston oliy ta‘lim tizimiga strategik boshqaruvni joriy etishda muhim element hisoblanadi. O‘zgarishlarni boshqarish muassasalarga raqobatbardoshligini saqlab, belgilangan maqsadlarni amalga oshirishda atrof-muhitdagi o‘zgarishlarga tezda javob berishga imkon beradi.

Shunday qilib, O‘zbekiston oliy ta‘lim tizimida strategik boshqaruvni qo‘llash mamlakatda ta‘lim muassasalarini rivojlantirish samaradorligi uchun muhim omil hisoblanadi. Bu sizga zamonaviy talablarga javob beradigan rejalar va dasturlarni ishlab chiqish, ta‘lim sifatini oshirish va natijalarning raqobatbardoshligini saqlashga imkon beradi. Mamlakat oliy ta‘limida strategik boshqaruv tamoyillariga rioya qilish jamiyat taraqqiyotining yuqori darajalariga erishishga va zamonaviy dunyo muammolariga muvaffaqiyatli javob berishga yordam beradi[15].

Oliy ta‘lim tizimini (OTT) strategik boshqarish mamlakatda ta‘lim sifatining yuqori darajasiga erishishning asosiy omilidir. Bu hozirgi holatni baholash, muammolar va ustuvorliklarni aniqlash, shuningdek uzoq muddatli va qisqa muddatli maqsadlar va rejalarni ishlab chiqishga asoslangan OTT boshqaruvining yaxlit modelini shakllantirishga yordam beradi.

Tashkilotni yaratish uchun ma‘lum miqdordagi odamlar kerak (kamida ikkitasi). Agar ushbu shaxslar tashkilotning o‘zi bilan tanishsa, tashkilotning ishlashi mumkin. Bundan tashqari, tashkilotning muvaffaqiyatli ishlashi uchun vakolatlar, huquqlar va majburiyatlarni taqsimlash zarur.

Yuqoridagi talqinlardan kelib chiqadiki, ijtimoiy tashkilotlar:

- birinchidan, odamlar tomonidan yaratilgan;

- ikkinchidan, ular muayyan vazifalarni bajarish uchun yaratilgan (oldindan rejalashtirilgan tadbirlarni amalga oshirish);

- uchinchidan, muvofiqlashtirishni amalga oshirish uchun ma‘lum bir ierarxik tuzilishga ega bo‘lishi mumkin;

- to‘rtinchidan, odamlar o‘zlarini tashkilot, ya‘ni ular umumiy va individual (xususiy) manfaatlarga erishish uchun bir vaqtning o‘zida o‘zaro aloqada bo‘lishlarini tushunish.

Maqolaning maqsadi oliy ta‘lim tizimida strategik boshqaruvni amaliy qo‘llash uchun nazariy asosni taqdim etish va ta‘lim muassasalarining samarali rivojlanishini ta‘minlashdir[11].

Strategik menejment bu strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish uchun tashkilotning harakatlar ketma-ketligini belgilaydigan jarayondir[6]. Ushbu jarayon quyidagilarni o‘z ichiga oladi: maqsadni belgilash; strategiyani ishlab chiqish; zarur

resurslarni aniqlash; tashkilotga o‘z maqsadlariga erishish imkonini beruvchi tashqi muhit bilan aloqalarni saqlash (1-rasm).

1-rasm. Strategik menejmentni ishlab chiqish va amalga oshirish jarayonlari¹

Tashkilotni strategik boshqarish ma’nosida strategiya-tashkilotning tashkiliy vazifalari va maqsadlariga erishish uchun foydalaniladigan tashkiliy harakatlar va boshqaruv yondashuvlarining tasviri[5]. Oliy ta’lim tizimini strategik boshqarishning nazariy asoslari. OTT strategik boshqaruvining asosiy nazariyalaridan biri bu resurslar nazariyasi. Ushbu nazariyaga ko’ra, OTT boshqaruv tizimining muvaffaqiyati uning moliya, inson kapitali, jismoniy va axborot resurslari kabi resurslaridan samarali foydalanishga bog’liq. Buning uchun siz o’zingizning hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlaringizga muvofiq resurslarni taqsimlash va ulardan foydalanish strategiyasini ishlab chiqishingiz kerak.

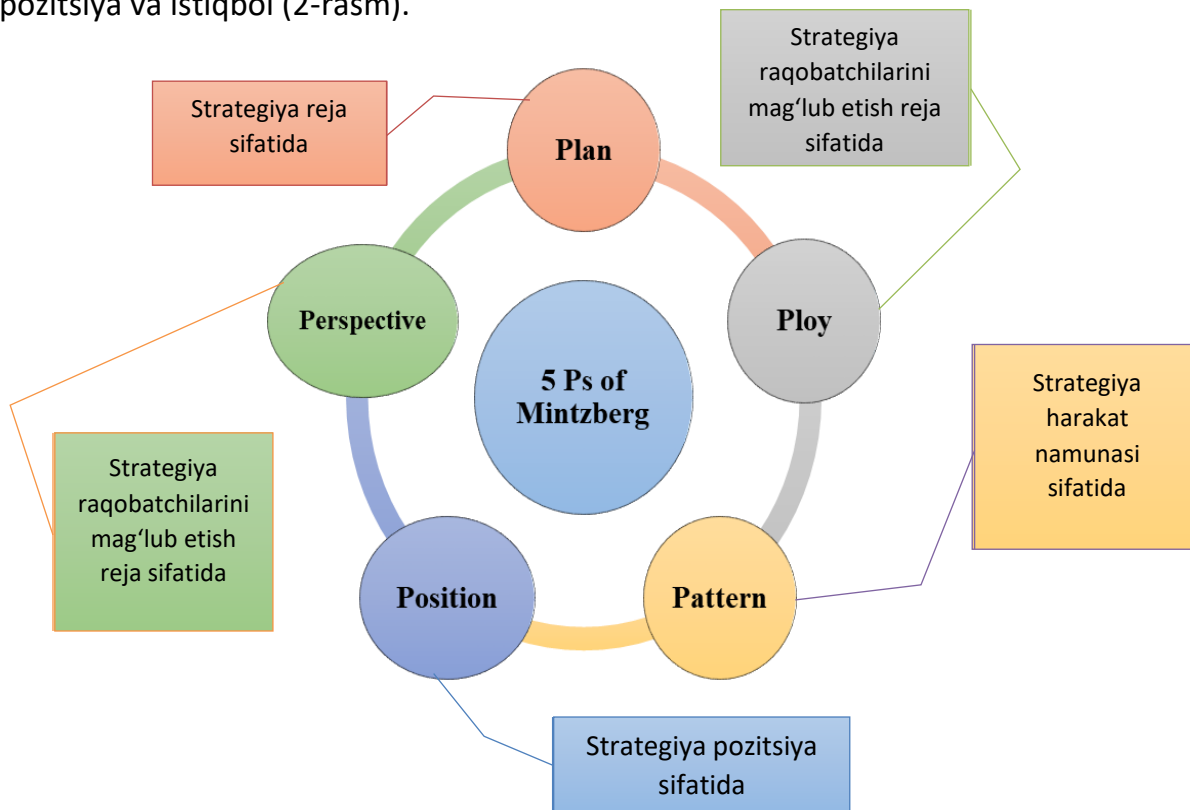
OTT strategik boshqaruvida qo’llaniladigan yana bir nazariya portfel nazariyasidir. Ushbu nazariyaga ko’ra, OTT bir nechta quyi tizimlardan – kafedralar, fakultetlar, universitetlardan iborat. Ushbu quyi tizimlarning har biri o’z mas’uliyat va resurslarni boshqarish markazlariga ega. OTT boshqaruv strategiyasi turli xil OTT quyi tizimlari o’rtasida resurslarni taqsimlashning muvozanatli yondashuvini hisobga olishi va ularning tizimga qo’shgan hissasini optimallashtirishi kerak[16].

OTT strategik boshqaruvining asosiy vositalaridan biri bu SWOT tahlilidir. U OTM ning hozirgi holatini baholash, kuchli va zaif tomonlarini, imkoniyatlari va tahdidlarini aniqlash uchun ishlatiladi. SWOT tahlilining natijalari kuchli tomonlardan foydalanish, zaif tomonlarni engish, imkoniyatlardan foydalanish va tahdidlarni yumshatishga asoslangan OTT strategiyasini ishlab chiqishga imkon beradi.

Strategik menejmentning vazifasi to’liq shaffof bo’lmagan, o’zgaruvchan va ko’plab omillarga, jumladan, mustaqil qarorlar qabul qiladigan va o’z maqsadlari sari intiluvchi boshqa odamlarning harakatlariga bog’liq bo’lgan sharoitlarda qanday boshqarish kerak,

degan savolga javob berishdan iborat. Bunday sharoitda boshqarish strategik boshqarish hisoblanadi.

“Strategiya” tushunchasining original va ancha qulay talqini G.Mintzberg tomonidan berilgan. U “strategiya”ni beshta “P”ning (inglizcha Plan, Ploy, Pattern, Position, Perspective soʻzlarining bosh harfi) kombinatsiyasi orqali belgilaydi: reja, texnika, naqsh, pozitsiya va istiqbol (2-rasm).

1.3-rasm. Mintzbergning 5 ta “P” strategiya modeli²

OTT strategik boshqaruvidagi yana bir muhim nazariya-bu manfaatdor tomonlar nazariyasi. Uning fikriga koʻra, OTT ning muvaffaqiyati barcha manfaatdor tomonlar – talabalar, oʻqituvchilar, ota-onalar, ish beruvchilar va davlatning ehtiyojlarini qondirishga bogʻliq. OTT boshqaruv strategiyasi barcha manfaatdor tomonlarning ehtiyojlari va manfaatlarini hisobga olishi kerak, shu bilan taʼlimda yuqori sifat va professionallik koʻrsatkichlariga erishadi.

OTM strategik boshqaruvining muhim tarkibiy qismi OTM samaradorligini monitoring qilishdir. Bu sizga erishilgan natijalarni hisobga olish va ularga muvofiq boshqaruv strategiyasini sozlash imkonini beradi. Bu taʼlim sifatini oshirishga va oxir-oqibat umuman taʼlim sohasida yuqori natijalarga erishishga yordam beradi.

Bundan tashqari, OTT strategik boshqaruvi taʼlim mazmunini doimiy ravishda yangilashni, taʼlim kadrlarini uzluksiz oʻqitish va kasbiy rivojlantirish mexanizmlaridan foydalangan holda yangi texnologik va ijtimoiy tendentsiyalarga moslashishni nazarda tutadi.

OTM strategik boshqaruvida xalqaro hamkorlik va jahon taʼlim tizimiga integratsiyalashuvga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Bu ilgʻor tadqiqotlar va

texnologiyalardan foydalanish imkonini beradi, shuningdek, xalqaro talabalar, o‘qituvchilar va olimlar almashinuvi uchun qo‘shimcha imkoniyatlar yaratadi[17].

Innovatsion texnologiyalarning jadal o‘sishi va iqlim o‘zgarishi va demografiya kabi global muammolar bilan strategik istiqbol OTT boshqaruvining asosiy elementiga aylanadi. Bu kelajakdagi qiyinchiliklar va xatarlarni oldindan bilish va ularni minimallashtirish yoki yo‘q qilish choralarini ko‘rish imkonini beradi. Ta‘lim bilim va ko‘nikmalarni avloddan-avlodga o‘tkazishga imkon beradigan insoniyat jamiyatining asosi bo‘lganligi sababli, ta‘limni boshqarish sohasida strategik muhim qarorlarni qabul qilishda xatolar mintaqa iqtisodiyoti uchun ham, umuman jamiyat uchun ham salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Strategik rejalashtirish va boshqarish turli darajadagi tizimlarning o‘zaro bog‘liqligi, o‘zaro ta‘siri, sinergiyasini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak:

milliy oliy ta‘lim tizimi;

mintaqaviy oliy ta‘lim tizimi to‘g‘risida;

alohida universitetlar;

universitetlar bilan o‘zaro aloqalari nuqtai nazaridan mintaqalar.

Shuning uchun oliy ta‘lim tizimini strategik boshqarish ko‘p jihatdan ushbu tizimga kiritilgan universitetlarning o‘ziga xos xususiyatlariga bog‘liq. Universitetlarning strategik tanloviga global xalqarolashtirish jarayonlari ta‘sir qiladi. Universitetlarning faoliyatini baholashda e‘tiborga olish kerak bo‘lgan xilma-xilligiga qaramay, tadqiqotchilar ma‘lum mezonlarga o‘xshash universitetlarni umumlashtirishning turli usullarini taklif qilishadi.

Xulosa

Oliy ta‘lim tizimini strategik boshqarish nazariy yondashuvlar va modellarga asoslangan murakkab va ko‘p qirrali jarayondir. Biroq, bu jarayonda qo‘llaniladigan nazariyalar va vositalarning xilma-xilligiga qaramay, uning asosiy maqsadi ta‘lim sifatining yuqori darajasiga erishish, jamiyatdagi o‘zgaruvchan ehtiyojlar va ustuvorliklarga moslashishdir. Buning uchun resurslarni optimallashtirish, strategik rejalarni ishlab chiqish va kuzatish va barcha manfaatdor tomonlarning ehtiyojlarini qondirish bo‘yicha doimiy ish olib borish kerak.

Iqtisodiy tashkilotlar, agar ular ilmiy asoslangan printsiplar asosida boshqarilsa, muvaffaqiyatli bo‘ladi. Ushbu tamoyillardan biri odatda uzoq muddatli va o‘zgaruvchan bo‘lgan strategik rivojlanish omillariga rioya qilish (hisobga olish) zarurati. Yuqoridagilarga oqilona strategik boshqaruv jarayonida erishiladi.

Strategik boshqaruv nazariyasi 1960-yillardan boshlab asosan G‘arb iqtisodchilari tomonidan faol ishlab chiqilgan iqtisodiy fanning nisbatan yosh tarmog‘i. Transformatsion o‘zgarishlar sharoitida har qanday ta‘lim tashkiloti ta‘lim muassasasining ishlash shartlariga aniq mos kelishi kerak bo‘lgan strategiyaga ega bo‘lishi kerak. Universitetni raqamli tashkilotga aylantirishga imkon beradigan universitet faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlari va xususiyatlarini hisobga oladigan strategik rivojlanish dasturi ishlab chiqilishi va amalga oshirilishi kerak. Universitet strategiyasi ta‘lim va bozor munosabatlarining maqbul kombinatsiyasiga asoslangan bo‘lishi kerak.

Shunday qilib, IEDNI strategik boshqarish milliy va jahon sharoitida yuqori natijalarga erishishga qaratilgan zamonaviy ta‘lim tizimini shakllantirishning ajralmas qismidir. U IED resurslari va jarayonlarini boshqarishda muvozanatli, maqsadga muvofiq va samarali yondashuvni ta‘minlaydi, shuningdek, uzoq muddatda ta‘limning barqaror rivojlanishi uchun sharoit yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Abduraxmonova O.Q. Mehnat asosiy o‘quv bozori. nomz. dis. - Toshkent, 2005 yil. - 135 B.
2. O.C.Каххоров. Формирование резерва современных руководящих кадров в системе образования. Наука и Мир. – 2017. – С. 28-31.
3. J.Huisman, A.Pausits. Higher Education management and development. Compendium for managers. Waxmann Verlag. – 2010. – P. 16-18 .
4. Аквазба Е.О., Ухабина Т.Е., Черемисина Е.В. Качество образования в современной образовательной организации: проблемы и перспективы // Современные проблемы науки и образования.–2015.–5; Источник:www.science-education.ru/128-21477 (дата обращения: 28.08.2015).
5. Акимов Т.А.Теория организации. - М.: Юнити,2003. с.24.
6. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия – СПб.: Питер, 1999. С.416;
7. Ансофф И. Стратегическое управление – М.: Экономика, 1989. –С. 519;
8. Архипова В.Г. Развитие высшего образования: зарубежный опыт. – Высшее образование. –Москва, 2012г. - №5 – С.19.
9. Ахмедов Д.К. Бизнес настроение в процессе реформ. Диалог государства с бизнесом определил пути совершенствования инвестиционного климата // Экономическое обозрение №5 (221), 2018 С.80-84
10. Ахмедов С. Территориальной экономической политике, “Экономика и статистика”,1997. –С. 19-21.
11. Ахмедов Т. М., Региональная политика Узбекистана в условиях перехода к рынку. “Общество и экономика” 1998.–С. 113-117.
12. Ахмедов Т.М. Регулирование территориальной организации производительных сил и комплексного развития регионов Узбекистон. –Т. Издательство ФАН, 1992. -80 с.
13. Oxunova G. O‘zbekiston marketing vaziri sifatida o‘qitish muammolari: monografiya. - Toshkent. - 2005. - 244 b.
14. Довлетмурзаева М.А, Гайбекова М.И, З.А.Берсанукаева. Теоритические основы стратегического управления высшей образовательной организацией. “Журнал прикладных исследований”., Россия. 2022. 308-312стр.
15. O.C.Каххоров. Формирование резерва современных руководящих кадров в системе образования. Наука и Мир. – 2017. – С. 28-31.
16. X.Умарова. Актуальные проблемы применения обеспечительных мер в арбитражном процессе. Сборник статей по материалам Международной научно-практической конференции. – 2018. Санк-Петербург. – С. 213-215.
17. G.M.Axmadxujaeva, D.Ganiyeva. Talim-tarbiya va shaxsning rivojlanish. Shaxs va uning rivojlanishi. Scientific progress. – 2021. – B. 68-71.